

منظومه درّ دری

متون برگزیده ادب فارسی* مجموعه‌ای گزین از این دست است که به کوشش مریم سلحشور، نادر جوادزادگان و دکتر حسین حاجی‌زاده در تبریز فراهم آمده است تا دستمایه دانشجویان دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی برای آموختن ادب پارسی گردد. کوشندگان سعی کرده‌اند تا نمونه‌های گزین نظم و نثر پارسی را چونان دسته گل‌های دماغ پرور از بوستان پررنگ و نگار ادبیات هزارساله پارسی در مجموعه‌ای گردآورند و فرادید مشتاقان قرار دهند. کتاب در سه بخش تدوین شده و مشتمل است بر ادب دیروز و امروز، سبک‌شناسی شعر فارسی، قالبهای سنتی شعر، شیوه‌املا و نشانه‌های فصل و وصل و در پایان کتابنامه.

فراهم آوردگان کتاب، آثار برجسته بزرگان ادب پارسی را مرور کرده از هر شاعر یا نویسنده یک یا چند نمونه نظم و نثر آورده‌اند. نمونه‌ها با دقت و نکته‌سنجی برگزیده شده و کتاب در عین کم حجمی از لحاظ در برداشتن نمونه‌های والا و دلپذیر، سودمند و پربار است. با این حال چنانکه فراهم آوردگان در مقدمه کتاب گفته‌اند، پرهیز از حجیم کردن کتاب موجب شده که برخی آثار مهم ادب پارسی در آن گنجانیده نشود. برای نمونه می‌توان از **قابوسنامه** یاد کرد و برخی نویسندگان معاصر چون محمد علی فروغی و سعید نفیسی و نویسندگان دیگر که چیره دستی‌شان در نثر فارسی تأیید شده است، از قلم افتاده‌اند.

چنین به نظر می‌رسد که دل سپردن به ادب پارسی مقوله‌ای است که کم‌کم به تاریخ می‌پیوندد، زیرا زندگی سخت شتابان است و فرصتها کم. دل مشغولیه‌ها پر شمار است و غم نان دامنگیر. روزگار، پرداختن به آثار پرمایه ادبی را به شیوه پیشینیان بر نمی‌تابد. نظام آموزشی نیز بر دشواریهای می‌افزاید، زیرا در کار آموختن مهارتها و تخصصهای امروزی است، و به مسائل ذوقی بهایی بایسته نمی‌دهد. برنامه‌ریزی آموزشی زمان را می‌فشرد و مجال غوطه خوردن در دریای بی کران ادب پارسی را نمی‌دهد. فرهیخته‌امروزی نیز که در پی کالای مهارت است، و چیزی را می‌جوید که امید زرد آن باشد، ذوقیات را در پای مهارت قربانی می‌کند، زیرا می‌داند که «باید از چیزی کاست تا به چیزی افزود» و آنچه از آن کاسته می‌شود ذوقیات است که در کشور ما بیشترین تجسم را در ادبیات داشته و دارد.

اما ساختار اندیشه آدمی و پیشینه تجربی او به گونه‌ای است که همیشه تسلیم شدن در برابر وضع موجود را بر نمی‌تابد و برای برون شدن از تنگناهای خواسته و ناخواسته راههایی می‌جوید. از این روست که دل سوختگان ادب هزارساله پارسی که دلسوزانه دست اندرکار آموزش‌اند، می‌کوشند تا «این قیمتی لفظ درّ دری» را به شیوه‌های درخور این روزگار فرادید خواننده آورند و دانشجویان و مشتاقان را به روی آوردن، یا دست کم با رغبت خواندن شاهکارهای ادب پارسی برانگیزند.

کیمیای سعادت. این نکته ها از باب یادآوری است تا پدیدآورندگان خوش ذوق و دانشور کتاب در چاپ بعدی در نظر بگیرند و گرنه کتاب در حدّ کاربرد آموزشی خود کامل است و در تدوین آن ذوق و سلیقه به کار رفته است.

در پایان شاید اشاره به سه نکته بی فایده نباشد:

۱- اشرف الدین حسینی قزوینی یا گیلانی در پایان اسفند ۱۳۱۲ در گذشته اما در کتاب این رویداد در ۱۳۱۳ دانسته شده است. این اشتباهی است که در بیشتر منابعی که درباره اشرف الدین نوشته شده تکرار شده است.

۲- روزنامه نسیم شمال در ۳۸ سالگی اشرف الدین تأسیس شده که نمی تواند اوایل جوانی او باشد. (ص ۱۲۳)

۳- تاریخ در گذشت جعفر خامنه ای نمی تواند ۱۲۶۵ ش. باشد و باید در چاپ اشتباهی رخ داده باشد.

اینها ایرادهای اساسی نیست، یادآوری آنها برای آن بود که کوشندگان محترم در چاپ بعدی کتاب آنها را در نظر بگیرند.

پانویس:

* متون برگزیده ادب فارسی، به اهتمام مریم سلحشور، نادر جوادزادگان، دکتر حسین حاجی زاده.

البته فراهم آوردن کتاب خود به این امر خستونید و بدان گونه که در سطور بالا آمد، غرض، پرهیز از حجیم شدن کتاب بوده نه بی توجهی به برخی از آثار یا چهره های برجسته.

پیش از هر نمونه نظم و نثر، سراینده یا نویسنده آن به کوتاهی معرفی شده و این کاری است سزاوار برای آشناساختن خواننده با تاریخ ادب پارسی، و چه نیکو بود که در آوردن این معرفی نامه های کوتاه، یکدستی و یکنواختی رعایت می شد. زیرا در برخی جاها نویسنده معرفی شده و در برخی جاها اثر، حال آنکه معرفی هر دو سودمندتر است. برای نمونه در صفحه ۳۸ سیاستنامه معرفی شده اما از نویسنده آن خواجه نظام الملک به کفایت یاد نشده است، و چنین است در مورد غزالی و کتاب او